

ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

3.α. Αναμένουμε από τους μαθητές να εντοπίσουν στις πηγές τα δεδομένα που σχετίζονται με τα επιτεύγματα του Ιωάννη Βατάτζη στον χώρο της εσωτερικής πολιτικής, καθώς και το πλαίσιο του οικονομικού του προγράμματος και να τα συνδυάσουν δημιουργικά με τις ιστορικές τους γνώσεις. Οι μαθητές μπορούν να αναφερθούν στα ακόλουθα χωρία του Κειμένου Α:

- « [...] Ο ίδιος ο αυτοκράτορας ξεχώρισε ένα κομμάτι γης, αρόσιμο και κατάλληλο για αμπελουργία, τόσο μεγάλο, ώστε να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του αυτοκρατορικού τραπεζιού και εκείνες που απασχολούσαν το φιλάνθρωπο και κοινωνικά ευαίσθητο αυτοκράτορα (εννοώ τα γηροτροφεία, πτωχοκομεία και νοσοκομεία που φρόντιζαν τους αρρώστους)».
- «Τη φροντίδα τους ανέθεσε σε ανθρώπους που είχαν καλή γνώση της γεωργίας και της αμπελουργίας και έτσι κάθε χρόνο είχε μεγάλη και άφθονη σοδειά καρπών».
- «Το ίδιο συνιστούσε να κάνουν όχι μόνο οι συγγενείς του, αλλά και οι άλλοι ευγενείς. Επιθυμούσε να καλύπτει ο καθένας τις ανάγκες του από δικές του πηγές, έτσι ώστε να μη βάζει αρπακτικό χέρι στην περιουσία των φτωχών και ασθενέστερων τάξεων και συνάμα η Ρωμαϊκή Πολιτεία να απαλλαγεί τελείως από την κοινωνική αδικία».
- «Σύντομα οι αποθήκες είχαν γεμίσει καρπούς, ενώ οι δρόμοι και τα σοκκάκια, οι μάντρες και οι σταύλοι μόλις μπορούσαν να χωρέσουν τα ζώα και τα σμήνη των πουλιών».

Από την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου [Κεφάλαιο 4, 2. Τα ελληνικά κράτη: Τραπεζούς, Ήπειρος, Νίκαια, γ. Η Αυτοκρατορία της Νίκαιας και η ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας] μπορεί να αξιοποιηθεί:

- «Εξίσου σημαντικά υπήρξαν... και τα βάρη των φτωχών».

Επίσης, μπορεί να αξιοποιηθεί:

- «Στο πλαίσιο του οικονομικού προγράμματος... από τις ιταλικές πόλεις».

Μέσα από τη συνδυαστική προσέγγιση πηγής και ιστορικής αφήγησης αναμένεται να δομηθεί ένα συνθετικό κείμενο που αναφέρεται στα επιτεύγματα του Ιωάννη Βατάτζη στον χώρο της εσωτερικής πολιτικής και προσδιορίζει το πλαίσιο του οικονομικού του προγράμματος.

3β. Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αναφερθούν στη δημιουργία στρατιωτικών κτημάτων και να αιτιολογήσουν τη φράση του σχολικού βιβλίου ότι «ο Ιωάννης Βατάτζης κατέστησε το κράτος του μία διεθνώς υπολογίσιμη δύναμη», συνδυάζοντας δημιουργικά τις πληροφορίες από την πηγή με τις ιστορικές τους γνώσεις. Οι μαθητές μπορούν να αναφερθούν στα εξής χωρία του Κειμένου Β:

- «Ανήγειρε οχυρά στις ακριτικές περιοχές για να αντιμετωπίσει τις στρατιωτικές ανάγκες».
- «Ακολουθώντας τις καλύτερες παραδόσεις του βυζαντινού κράτους ο Ιωάννης Βατάτζης δημιούργησε στρατιωτικά αγροκτήματα και ενίσχυσε τις στρατιωτικές δυνάμεις με τη μόνιμη εγκατάσταση των Κουμάνων ως στρατιωτών στις ακριτικές περιοχές, με τον όρο της προσφοράς στρατιωτικής υπηρεσίας».
- «Με τον τρόπο αυτό αποκαταστάθηκε ιδιαίτερα στην Ανατολή το σύστημα της άμυνας των συνόρων και το γεγονός αυτό θεωρεί ορθά ο βυζαντινός ιστορικός Γεώργιος Παχυμέρης ως το πιο σημαντικό επίτευγμα του κράτους της Νίκαιας».
- «Παράλληλα όμως παραχωρήθηκαν στην αυτοκρατορία της Νίκαιας προνοιακά κτήματα σε μεγάλη έκταση, φαίνεται μάλιστα ότι ο Ιωάννης Βατάτζης ευνόησε ιδιαίτερα την εκχώρηση προνοιακών κτημάτων περιορισμένης εκτάσεως στη μεσαία στρατιωτική αριστοκρατία».

Από την ιστορική αφήγηση του σχολικού βιβλίου [Κεφάλαιο 4, 2.Τα ελληνικά κράτη: Τραπεζούς, Ήπειρος, Νίκαια, γ. Η Αυτοκρατορία της Νίκαιας και η ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας] μπορεί να αξιοποιηθεί:

- «Εξάλλου, με τη δημιουργία στρατιωτικών κτημάτων... των ανατολικών συνόρων του».

Επίσης, μπορεί να αξιοποιηθεί:

- «Ο Ιωάννης Βατάτζης κατέστησε το κράτος του... για να ανακτηθεί η Κωνσταντινούπολη».

Μέσα από τη συνδυαστική προσέγγιση πηγής και ιστορικής αφήγησης αναμένεται να δομηθεί ένα συνθετικό κείμενο που αναφέρεται στη δημιουργία στρατιωτικών κτημάτων και αιτιολογεί τη φράση του σχολικού βιβλίου ότι ο Ιωάννης Βατάτζης κατέστησε το κράτος του μία διεθνώς υπολογίσιμη δύναμη.